

Guia docent de l'assignatura "Ecologia microbiana"

2011/2012

Codi: 101020

Crèdits ECTS: 6

Titulació	Pla	Tipus	Curs	Semestre
2500502 Microbiologia	816 Graduat en Microbiologia	OB	2	2

Contacte

Nom : Olga Sánchez Martínez

Email : Olga.Sanchez@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Tot i que no hi ha cap prerequisit oficial, s'aconsella als estudiants revisar els conceptes que es refereixen al món microbià, estudiats prèviament. Així mateix, és convenient tenir un bon coneixement de les assignatures cursades del grau de Microbiologia, així com de la resta d'assignatures que es cursin simultàniament durant el segon semestre.

Objectius i contextualització

És una assignatura obligatòria, nuclear del grau de Microbiologia, que introdueix l'alumne en els principis i terminologia, així com en els mètodes d'estudi de l'Ecologia Microbiana.

Els objectius de l'assignatura són:

1. Conèixer els conceptes bàsics i els mètodes d'estudi de l'Ecologia Microbiana.
2. Conèixer els microorganismes en els seus hàbitats naturals i els factors ambientals que afecten la seva distribució.
3. Reconèixer les principals relacions que estableixen els microorganismes entre ells i amb altres éssers vius, com les plantes i els animals.
4. Conèixer el paper dels microorganismes en els cicles biogeoquímics.

Competències i resultats d'aprenentatge

1257:E04 - Conèixer i interpretar la diversitat microbiana, la fisiologia i el metabolisme dels microorganismes i les bases genètiques que regeixen i regulen les seves funcions vitals

1257:E04.15 - Descriure la diversitat de mecanismes d'adaptació dels microorganismes a l'entorn

1257:E04.18 - Interpretar la diversitat microbiana en funció de les variables ambientals predominants

1257:E04.19 - Valorar el paper dels microorganismes en els cicles biogeoquímics

1257:E04.20 - Determinar el paper dels microorganismes en les relacions de simbiosi

1257:E04.22 - Comprendre les dinàmiques espaciotemporals dels microorganismes de diferents

hàbitats

1257:E04.24 - Comparar diferents tipus d'ambients extrems per a la vida

1257:E10 - Aplicar les metodologies adequades per prendre mostres, caracteritzar i manipular poblacions i comunitats microbianes en ecosistemes naturals i artificials, i establir les relacions entre elles i amb altres organismes

1257:E10.01 - Aplicar estratègies i tècniques de mostreig apropiades per a diferents tipus d'ambient

1257:T01 - Utilitzar bibliografia o eines d'Internet, específiques de microbiologia i d'altres ciències afins, tant en llengua anglesa com en la llengua pròpia

1257:T01.00 - Utilitzar bibliografia o eines d'Internet, específiques de microbiologia i d'altres ciències afins, tant en llengua anglesa com en la llengua pròpia

1257:T02 - Obtenir, seleccionar i gestionar la informació (II)

1257:T02.00 - Obtenir, seleccionar i gestionar la informació

1257:T03 - Identificar i resoldre problemes

1257:T03.00 - Identificar i resoldre problemes

1257:T05 - Saber comunicar oralment i per escrit

1257:T05.00 - Saber comunicar oralment i per escrit

1257:T07 - Saber treballar individualment, en grup, en equips de caràcter multidisciplinari i en un context internacional

1257:T07.00 - Saber treballar individualment, en grup, en equips de caràcter multidisciplinari i en un context internacional

Continguts

I. INTRODUCCIÓ I MÈTODES

1. Ecologia Microbiana: concepte i desenvolupament històric

Desenvolupament històric. L'Ecologia Microbiana a l'actualitat. Conceptes d'ecologia microbiana.

2. Mètodes d'estudi de l'Ecologia Microbiana (I)

Característiques i objectius del mostreig en Ecologia Microbiana. Aparells de mostreig en diferents hàbitats. Preservació de mostres.

3. Mètodes d'estudi (II)

Quantificació de microorganismes en l'ambient natural. Estimació de la biomassa. Estimació de la biodiversitat microbiana amb tècniques genético-moleculars.

4. Mètodes d'estudi (III)

Detecció i mesura de l'activitat microbiana.

II. ELS MICROORGANISMES EN ELS SEUS HÀBITATS NATURALS

5. Comunitats microbianes i factors abiòtics

Ecosistemes microbians: estructura i dinàmica. Factors ambientals que afecten la distribució dels microorganismes: Temperatura. Salinitat. Oxigen i potencial redox. Pressió hidrostàtica. pH. Radiació. Forces magnètiques. Nutrients.

6. Els microorganismes en els seus hàbitats naturals: ambients marins i d'aigua dolça

Introducció als ambients naturals. L'aigua com a hàbitat microbià. Ecosistemes lòtics, lèntics i aigüamolls. Ecosistemes marins costaners. Mar obert. Ambients bentònics de les profunditats marines.

7. Els microorganismes en els seus hàbitats naturals: ecosistemes terrestres

Composició i formació del sòl. El sòl com a hàbitat microbià. La biosfera del subsòl.

III. INTERACCIONS ENTRE POBLACIONS

8. Interaccions entre poblacions microbianes

Transmissió de senyals químiques entre microorganismes: quòrum sensing. Neutralisme. Interaccions positives: comensalisme, sinergisme i mutualisme. Interaccions negatives: competició, amensalisme, predació i parasitisme.

9. Interaccions entre plantes i microorganismes

Rizosfera. Micorrizes, Fixació de nitrogen en els nòduls radicals. Fillosfera.

10. Interaccions entre microorganismes i animals

Contribució dels microorganismes a la nutrició animal. Depredació d'animals per fongs. Altres relacions simbiòtiques.

IV. CICLES BIOGEOQUÍMICS

11. Els microorganismes en els cicles dels nutrients I

Cicle del carboni: transferència del carboni a través de les xarxes tròfiques. Cicle de l'hidrogen. Cicle de l'oxigen.

12. Els microorganismes en els cicles dels nutrients II

Cicle del nitrogen, del sofre i del fòsfor, ferro i altres elements. Interrelacions entre els cicles de diferents elements.

Metodologia

L'assignatura d'Ecologia Microbiana consta de dos mòduls, els quals s'han programat de manera integrada de forma que l'estudiant haurà de relacionar al llarg de tot el curs el contingut i les activitats programades per tal d'assolir les competències indicades en l'apartat 5 d'aquesta guia.

Els dos mòduls són els següents:

Classes magistrals. Les classes magistrals o expositives representen la principal activitat a realitzar a l'aula i permeten transmetre conceptes bàsics a un gran nombre d'alumnes en relativament poc temps. Es complementaran amb presentacions tipus Power Point i material didàctic divers que serà lliurat als alumnes a l'inici del curs.

Seminaris. Són sessions de treball per grups amb un nombre reduït d'alumnes, basades en treballs proposats per les professores, que els alumnes treballaran de manera autònoma i que seran discutits o exposats posteriorment a l'aula.

Informació addicional:

Per tal de donar suport a les activitats formatives indicades anteriorment, s'han programat 2 sessions de tutoria d'aula al llarg del curs amb un nombre reduït d'estudiants per resoldre els dubtes que vagin sorgint a mesura que es desenvolupa el curs. Així mateix, els alumnes podran realitzar tutories individuals al despatx de les professores Olga Sánchez (C3-335) i Maira Martínez-Alonso (C3-411.2).

L'estudiant disposarà en el Campus Virtual de l'assignatura tota la documentació que facilitarà el professor per un bon seguiment de la mateixa. També podrà consultar l'espai docent de la Coordinació de Grau per obtenir informació actualitzada referent al grau.

Activitats formatives

Activitat	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge

Tipus: Dirigides			
Classes teoria	30	1.2	1257:E04.15 , 1257:E04.18 , 1257:E04.20 , 1257:E04.19 , 1257:T01.00 , 1257:T05.00 , 1257:T02.00 , 1257:E04.24 , 1257:E04.22
Pràctiques d'aula	15	0.6	1257:E10.01 , 1257:T02.00 , 1257:T05.00 , 1257:T07.00 , 1257:T03.00 , 1257:T01.00
Tipus: Supervisades			
Tutoria	5	0.2	1257:E04.15 , 1257:E04.18 , 1257:E04.19 , 1257:E04.22 , 1257:E10.01 , 1257:T02.00 , 1257:T05.00 , 1257:T07.00 , 1257:T03.00 , 1257:T01.00 , 1257:E04.24 , 1257:E04.20
Tipus: Autònomes			
Estudi	35	1.4	1257:E04.15 , 1257:E04.24 , 1257:T01.00 , 1257:T03.00 , 1257:T02.00 , 1257:E10.01 , 1257:E04.22 , 1257:E04.18 , 1257:E04.19 , 1257:E04.20
Lectura de textos	15	0.6	1257:T01.00
Preparació presentació oral	10	0.4	1257:T01.00 , 1257:T02.00 , 1257:T07.00 , 1257:T05.00
Recerca Bibliogràfica	15	0.6	1257:T01.00 , 1257:T02.00
Redacció de treballs	20	0.8	1257:T05.00

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura serà individual i continuada a través de les següents proves:

Mòdul d'avaluació de les classes teòriques (60% de la nota global): Al llarg del curs es programaran dues proves escrites d'avaluació d'aquest mòdul, les quals són eliminatòries. Cadascuna de les proves tindrà un pes del 50% de la nota del mòdul i caldrà obtenir una qualificació igual o superior a 5 per promitjar entre elles. Cada prova constarà de preguntes tipus test d'elecció múltiple i/o de cert/fals, que permetran valorar una gran part dels continguts, i/o preguntes de resposta curta dirigides a valorar si s'han assolit els objectius conceptuals clau.

Mòdul d'avaluació dels seminaris (40% de la nota global): L'avaluació inclourà els següents aspectes:

1. Realització de qüestionaris (10% de la nota global)
2. Exposició oral del treball realitzat (20% de la nota global)
3. Prova escrita que constarà de preguntes tipus test d'elecció múltiple i/o de cert/fals (10% de la nota global).

Per superar l'assignatura s'ha d'obtenir una qualificació de 5 o superior en cada mòdul. Els estudiants que no superin alguna de les proves escrites, les podran recuperar en la data programada per l'avaluació final de l'assignatura. La presentació de l'estudiant a pujar nota comporta la renúncia a la qualificació obtinguda per parcials i haurà de realitzar l'examen de tots els continguts de la matèria el dia fixat per l'examen de recuperació.

Els alumnes que no hagin superat l'assignatura, el curs següent hauran de realitzar únicament les proves escrites corresponents. Es guardarà la nota dels qüestionaris i de l'exposició oral del treball realitzat.

Es considerarà que un alumne obtindrà la qualificació de **No Presentat** si realitza menys d'un 50% de les activitats d'avaluació.

Activitats d'avaluació

Activitat	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Avaluació de teoria	60	3	0.12	1257:E04.15 , 1257:E04.18 , 1257:E04.19 , 1257:E04.22 , 1257:E10.01 , 1257:T05.00 , 1257:E04.24 , 1257:E04.20
Avaluació pràctiques d'aula	40	2	0.08	1257:E10.01 , 1257:T02.00 , 1257:T03.00 , 1257:T07.00 , 1257:T05.00 , 1257:T01.00

Bibliografia

Llibres de text:

Atlas RM, Bartha R (2002). Ecología microbiana y microbiología ambiental. 4ª ed., Pearson Educación SA.

Madigan M, Martinko JM, Dunlap PV, Clark DP (2009). Brock, biología de los microorganismos, 12ª ed., Pearson Educación SA.

Wiley J, Sherwood LM, Woolverton CJ (2008). Microbiología de Prescott, Harley y Klein, 7ª ed., MacGraw-Hill.